

Programma Scholenbanden
BELEIDSTEKST

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	2
ACHTERGROND	3
1. AFBAKENING VAN HET CONCEPT	4
1.1. ONZE DEFINITIE	4
1.1.1. <i>Duurzaam</i>	4
1.1.2. <i>Gelijkwaardig</i>	4
1.1.3. <i>Noord-Zuid partnerschap</i>	5
1.1.4. <i>Educatieve doelstellingen</i>	5
1.2. MEERWAARDE VAN EEN SCHOLENBAND.....	6
1.3. DOELGROEP.....	6
1.3.1. <i>Met welke scholen?</i>	6
1.3.2. <i>De Zuidelijke partnerlanden</i>	7
1.3.3. <i>Brede school</i>	7
1.3.4. <i>Schoolgemeenschappen</i>	8
1.3.5. <i>Integratie in een stedenband</i>	8
1.3.6. <i>Integratie in het VVOB-programma</i>	8
2. HET PROGRAMMA IN DE PRAKTIJK	9
2.1. SELECTIE VAN DE SCHOLEN.....	9
2.1.1. <i>De criteria</i>	9
2.1.2. <i>Het selectieproces</i>	9
2.2. OPSTARTFASE	10
2.3. DE SCHOLENBAND IN WERKING.....	10
2.3.1. <i>De invulling</i>	10
2.3.2. <i>Een geleidelijk groeiproces</i>	10
2.3.3. <i>Stappenplan</i>	11
2.4. ROL SCHOLEN - ROL VVOB.....	11
2.4.1. <i>Principes</i>	11
2.4.2. <i>In de praktijk</i>	12

Achtergrond

**** Waarom een programma Scholenbanden? – Wat is onze invalshoek? ****

Via vorming en kwaliteitsverbetering van het onderwijs in het Zuiden streeft VVOB naar een duurzame wereld met gelijke kansen voor iedereen. Hieraan werken vereist niet alleen programma's in het Zuiden. Ook thuis, in Vlaanderen, dienen we te werken aan een **draagvlak voor een meer solidaire samenleving**.

Noord en Zuid krijgen steeds vaker met elkaar te maken, globale problemen hebben lokaal een impact, lokale handelingen hebben globaal gevolgen. Dit stelt ook de onderwijswereld voor nieuwe uitdagingen. Kennis en vaardigheden m.b.t. interculturaliteit en wereldburgerschap worden almaar belangrijker. Maar samen met uitdagingen liggen in deze **veranderende wereld** ook kansen. Het Zuiden is lang niet meer zo veraf als het vroeger was. Steeds meer **particuliere initiatieven** (4^e pijlerinitiatieven) ontspruiten uit het enthousiasme en het solidariteitsgevoel van scholen en leerkrachten. In dat licht ontstaan ook scholenbanden, vriendschapsbanden tussen 2 scholen. Toch blijven vele hinderpalen en valkuilen aanwezig in die vorm van samenwerking wat tot ontgoocheling en wederzijdse frustratie kan leiden.

VVOB beschouwt als het haar opdracht om deze behoefte aan internationaal contact, aan Noord-Zuid samenwerking, aan ontsluiting van de wereld te ondersteunen. Daarom reiken we aan deze initiatieven uit de onderwijssector een kader aan waarbinnen deze vorm van internationale samenwerking meer slaagkansen heeft, en meer kwalitatief kan worden uitgebouwd. Op die manier hopen we de kansen die de globalisering biedt aan te grijpen om de uitdagingen waarvoor we gesteld worden aan te gaan.

Samengevat kunnen we stellen dat VVOB een **brugfunctie** wenst op te nemen. We zijn aanwezig in het Noorden (Vlaanderen) en in het Zuiden (onze partnerlanden), we hebben expertise in onderwijs en in ontwikkelingssamenwerking. Dit laat ons toe om de brug te vormen. De brug tussen Noord en Zuid en tussen onderwijs en ontwikkelingssamenwerking.

Concreet willen we niet alleen de onderwijssector in het Zuiden ondersteunen met de expertise uit Vlaanderen, maar evenzeer de onderwijssector in Vlaanderen ondersteunen in hun behoeftes van Zuid-werking (internationale samenwerking – mondiale vorming).

Naar de hogescholen toe is er al het stageprogramma en specifieke samenwerkingsakkoorden. Naar het basisonderwijs en middelbare scholen is er nu het programma scholenbanden.

Bij beide programma's is een verbetering van het onderwijs in het Zuiden en armoedebestrijding niet de eerste doelstelling. Daarvoor dienen onze Zuid-programma's. Het eerste doel is het ondersteunen van internationale samenwerking van onderwijsactoren en het werken aan draagvlakverbreding in Vlaanderen.

1. Afbakening van het concept

Samenwerkingsverbanden tussen scholen bestaan er in alle gradaties. Van een eenmalige hulpactie tot een langdurig partnerschap waarbij interculturele uitwisseling en wederzijdse versterking centraal staan.

Een scholenband valt moeilijk eenduidig te definiëren. Toch is het nodig het concept van een scholenband af te bakenen om scholen richting te kunnen geven zonder daarom al te bevoogdend te zijn. Dit betekent dus niet dat we scholen in een strak afgebakend kader willen dwingen, wel dienen we een ideaalbeeld voor ogen te houden zodat scholenbanden voor alle partijen een meerwaarde betekenen. Daarom zetten we een aantal belangrijke bakens uit die een scholenband minstens moet nastreven.

1.1. Onze definitie

**Een duurzaam en gelijkwaardig Noord-Zuid partnerschap tussen scholen
waarbij educatieve doelstellingen centraal staan.**

1.1.1. Duurzaam

Een scholenband is geen punctueel resultaat maar een proces van samenwerken dat niet van vandaag op morgen gerealiseerd wordt. Het langetermijnperspectief dient dus van in het begin tot de ambities van beide partners te behoren.

- ⇒ *Concreet stellen we een minimale samenwerking van drie jaar voorop. Deze samenwerking dient te verlopen via een geleidelijk groeiproces waarbij alle partijen op hun eigen ritme kunnen werken aan een intensere samenwerking. Dit betekent dat een ambitieuze partner de ander kan stimuleren maar tegelijk voldoende rekening houdt met de beperkingen van zijn partner.*

Tegelijk betekent duurzaamheid ook onafhankelijkheid. De scholenband mag op lange termijn niet afhankelijk zijn van de ondersteuning door VVOB, noch de ene school van de andere.

- ⇒ *Een scholenband blijft iets van de scholen zelf. Het initiatief en verantwoordelijkheid ligt bij de scholen. VVOB kan inspireren, adviseren, ondersteunen maar zal nooit in de plaats treden van de scholen.*

Tenslotte verstaan we duurzaamheid ook als een kwaliteitsvereiste voor de activiteiten in het kader van de scholenband.

- ⇒ *Bij duurzame activiteiten gaan de ecologische, economische en sociale belangen hand in hand, voor zowel de huidige als toekomstige generaties. Men houdt rekening met de behoeftes van huidige generaties zowel in Noord als Zuid, zonder dat dit ten koste gaat van behoeftes van toekomstige generaties.*

1.1.2. Gelijkwaardig

Geen twee scholen zijn dezelfde. Dit is des te meer het geval wanneer de ene uit het zuidelijk halfmond is en de andere uit het noordelijk. De achtergrond, context en machtspositie is fundamenteel ongelijk. Deze diversiteit kan enerzijds een bron zijn voor uitwisseling. Anderzijds is het ook logisch dat de drijfveer voor het partnerschap, de gestelde prioriteiten, de verlangens, de concrete inbreng, de manier van communiceren voor de twee partijen verschillend zal zijn.

De uitdaging bestaat erin deze verschillen te erkennen, ze te thematiseren en te streven naar een relatie waar beide partijen hun eigenheid kunnen bewaren en aan bod laten komen : de twee partners zijn niet gelijk, ze zijn wel gelijkwaardig.

Gelijkwaardigheid in het partnerschap is zelden een voldongen feit maar een voortdurende evenwichtsoefening, een streefdoel dat men doorheen empathie en dialoog probeert te bereiken.

Als een van de doelstellingen van een scholenband het bijbrengen is aan de leerlingen van waarden zoals wederzijds respect en sociale rechtvaardigheid, dan is het ook van fundamenteel belang dat deze waarden inherent aanwezig zijn in het partnerschap zelf. Beide partijen moeten m.a.w. een gelijke kans hebben om hun behoeftes te communiceren en evenveel te winnen hebben van het partnerschap. Sleutelbegrippen in het partnerschap zijn dan ook respect, openheid en participatie.

1.1.3. Noord-Zuid partnerschap

De essentie van een scholenband is het partnerschap. Het gaat om een proces van samenwerken. In plaats van een eenzijdige transfer van kennis of middelen, een eenmalige gezamenlijke activiteit of een officiële maar lege verbintenis is het streefdoel een proces van samenwerken rond gemeenschappelijke thema's en doelen.

Samen werken impliceert dat de krachten gebundeld worden, dat er van beide kanten een input is en een zekere return komt. Wederkerigheid is dus een essentieel element in het partnerschap. Dit betekent niet noodzakelijk een gelijke bijdrage. Beide partners zijn immers niet gelijk. Het vergt een wel een gelijkmatige inspanning en engagement. Beide partijen dragen dus gedeelde verantwoordelijkheid voor het welslagen van de samenwerking en het realiseren van de doelen. Een wederzijds voordeel zal het eindresultaat zijn van dergelijke samenwerking.

VVOB erkent de potentiële meerwaarde van Zuid-Zuid partnerschappen. In de toekomst kan dit mogelijks mee ondersteund worden en kunnen scholenbanden uitgroeien tot grotere samenwerkingsverbanden waarbij drie of meer scholen uit verschillende landen betrokken zijn. Maar de invalshoek van het huidige programma is de draagvlakverbreding voor een meer solidaire Vlaamse samenleving zodat we ons in eerste instantie enkel richten op Noord-Zuid partnerschappen.

1.1.4. Educatieve doelstellingen

Essentieel in een scholenband is de overtuiging dat het proces van internationale samenwerking bijdraagt aan de opbouw van kennis, waarden, attitudes en vaardigheden die van steeds groter belang zijn om om te gaan met de uitdagingen van de mondiale samenleving. Tegelijk kan de ervaringsuitwisseling tussen de leerkrachten en scholen bijdragen tot een versterking van de onderwijskwaliteit en het schoolmanagement. Educatieve doelstellingen staan dan ook centraal in het partnerschap. Het lerende aspect is fundamenteel, maar daar kan op diverse manieren invulling aan gegeven worden.

Tegelijk kan educatie rond de Noord-Zuid verhoudingen nooit neutraal zijn. Er ligt verontwaardiging in verscholen, er gaat een appél van uit, een oproep tot actie. Ontwikkelingseducatie vraagt om handelingsmogelijkheden. Ook dit kan diverse vormen aannemen. Dit kan het oprichten zijn van een wereldwinkeltje op de school, het schrijven van een brief naar de minister, of leuke fondsenwervingsacties. Dit kan en mag dus zeker deel uitmaken van een scholenband. Bij voorkeur is het een instrument om het partnerschap op zich te versterken of om bepaalde educatieve doelstellingen mee te ondersteunen.

In ieder geval dient erover gewaakt te worden dat het steeds kadert in een breder (educatief) geheel. Ook mogen de financiële aspecten niet het enige element worden in de samenwerking, en mogen die niet ten koste gaan van het gelijkwaardigheidsaspect en de wederkerigheid. Andere belangrijke elementen die we naar voor schuiven bij materiële ondersteuning van de partnerschool is dat die gebaseerd is op een duidelijke vraag van de partner, geen verstoring betekent van de lokale economie, en in harmonie is met de criteria van duurzame ontwikkeling.

1.2. Meerwaarde van een scholenband¹

Zowel scholen in Vlaanderen als in het Zuiden blijken vragende partij voor dergelijke Noord-Zuid partnerschappen. Bovendien is de achterliggende motivatie verrassend gelijklopend. Indien de scholenband goed loopt levert dit dus een wederzijdse win-win-situatie op.

In de Vlaamse context is er voor scholen de volgende meerwaarde :

- **Educatie: Scholenband als educatief instrument**
  - ⇒ Opvoeding tot wereldburger: bijbrengen van kennis, waarden, attitudes en vaardigheden mondiale vorming op boeiende manier – globale problemen benaderen via dagdagelijkse leefwereld van kinderen.
  - ⇒ Correcte beeldvorming over het Zuiden (doorbreken van stereotypen)
  - ⇒ Interculturele uitwisseling
  - ⇒ Educatie conform de uitdagingen van de mondiale samenleving
- **Uitdrukken van solidariteit: het is belangrijk een handelingsperspectief te kunnen bieden aan leerlingen en leerkrachten om hun solidariteit uit te drukken. Niettemin is het belangrijk dat dergelijke acties goed gekaderd worden en het partnerschap niet hypothekeerem.**
- **In de lijn van de visie van de school: draagt bij aan de uitstraling van een gewenst imago**
- **Relationele verbondenheid: Persoonlijke contacten, relaties als meerwaarde op zich (voor school en individu) – en relaties met het Zuiden zijn dan net nog iets boeiender en spannender.**

In het Zuiden is de meerwaarde voor scholen voornamelijk:

- **Educatie: Scholenband als educatief instrument**
  - ⇒ Interculturele uitwisseling: leren kennen van de cultuur, delen van elkaars waarden
  - ⇒ Educatie conform de uitdagingen van de mondiale samenleving (bredere kennis van de wereld, ICT vaardigheden,...)
- **Ervaringsuitwisseling tussen leerkrachten: capaciteitsopbouw**
  - ⇒ leermethodologieën, schoolmanagement, materiaalontwikkeling, nieuwe onderwijsinzichten, aankaarten gemeenschappelijke problematieken (gedrags- en leerproblemen, omgaan met anderstaligheid, pesten op school,...),...
- **Verlichten van de materiële noden (verkrijgen van didactisch materiaal e.d.) : Een te sterke klemtoon hierop of een weinig overwogen actie kan al snel een hypotheek leggen op het partnerschap. Een weloverwogen vorm van solidariteit kan dan weer het partnerschap versterken en directe noden van de Zuid-school lenigen.**
- **Relationele verbondenheid en netwerking: Persoonlijke contacten, relaties als meerwaarde op zich (voor school en individu), maar ook het aspect van netwerking, het hebben van contacten in het beter ontwikkelde 'Noorden' is belangrijk.**

1.3. Doelgroep

1.3.1. Met welke scholen?

---

¹ Hierbij werd getracht een globaal beeld te schetsen, ook al doet dit onrecht aan de verschillen in opinies tussen scholen en vooral tussen de Zuidelijke landen. Soms worden andere klemtonen gelegd, maar er valt heel duidelijk een gemeenschappelijke noemer te identificeren.

In dit eerste stadium van het programma (3 jaar) richten we ons in eerste instantie op zowel lagere als middelbare scholen erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Beide hebben voor- en nadelen m.b.t. internationale samenwerking maar bij beide is er interesse Noord-Zuid partnerschappen uit te bouwen. VVOB richt zich dus tot beide schoolniveaus.

Er wordt geen a priori voorkeur gegeven aan ASO, BSO, KSO, TSO of verschillende vormen van bijzonder onderwijs. Elk heeft zijn eigen hinderpalen en mogelijkheden en het succes hangt veeleer af van de inzet van de betrokkenen dan van het type onderwijs.

Ook vanuit hogescholen is er een grote vraag tot meer internationale samenwerking. VVOB wil ook deze vormen van partnerschappen stimuleren. Deze vorm van internationale samenwerking vraagt echter een heel andere soort van ondersteuning en daarom houden we dit buiten het huidige programma van scholenbanden. Dit wil niet zeggen dat samenwerking met VVOB niet mogelijk is. Het stageprogramma is één van de instrumenten waarmee we hogescholen willen bijstaan in hun streven naar internationalisering. Daarnaast zijn ook structurele partnerschappen mogelijk maar dit dient geval per geval bekeken te worden naargelang aansluiting kan gevonden worden bij onze Zuid-programma's.

1.3.2. De Zuidelijke partnerlanden

Een van de belangrijkste meerwaardes die VVOB kan bieden aan scholen zijn onze medewerkers in het Zuiden, die actief zijn in de onderwijssector. Dankzij hen kunnen we ook de Zuidpijler van het partnerschap ondersteunen en begeleiden. Het is dan ook logisch dat we in het Zuiden inzetten op onze negen partnerlanden. Daarnaast nemen we ook Malawi en Zuid-Afrika mee gezien dit prioritaire landen zijn van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.²

Onze partnerlanden voor het scholenbandenprogramma zijn:

Rwanda	Kenia	Zambia	Zimbabwe	DRC Congo	Vietnam
Cambodja	Suriname	Ecuador	Malawi	Zuid-Afrika	

Hierop zijn twee uitzonderingen:

- ⇒ Scholen die reeds enkele jaren een duurzame scholenband hebben die aansluit bij de hoger geformuleerde visie kunnen in principe ook meegenomen worden in het VVOB programma.
- ⇒ Scholen die aansluiting vinden bij een bestaande stedenband van hun stad/gemeente.

In beide situaties zal geval per geval bekeken te worden of een samenwerking met VVOB zinvol is voor alle partijen.

1.3.3. Brede school

Idealiter gaan we voor integraal partnerschap waarbij de hele school betrokken is, én andere lokale actoren waarmee de school een samenwerking kan aangaan en ondersteuning van kan krijgen. We streven dus naar een betrokkenheid van alle actoren: leerlingen, leerkrachten, directie, pedagogisch personeel, en zeker ook ouders. Dit laatste is niet louter een streven naar een zo groot mogelijke doelgroep, maar vooral ook een voorwaarde voor succes en duurzaamheid van de scholenband.

Dit is een streefdoel, geen voorwaarde, gezien dit een proces is dat geleidelijk aan zal dienen te groeien. Vaak is het beter van start te gaan met één of enkele klassen om dan geleidelijk aan andere klassen erbij te betrekken. Zeker het concept van brede school is in het Zuiden nog iets helemaal nieuws en niet altijd onmiddellijk haalbaar principe.

² Mozambique nemen we niet mee in het programma omwille van de bijkomende hinderpalen door de Portugese taal

Een scholenband met de klemtoon op uitwisseling tussen leerkrachten of directies met het oog op capaciteitsopbouw (cf. model van stedenbanden) i.p.v. uitwisseling tussen leerlingen is in principe ook mogelijk. Het biedt een kans ervaringsdeskundigen in te zetten en zo een directe link te maken met onze Zuid-programma's. Niettemin dient hier heel behoedzaam afgewogen te worden of er een duidelijke structurele meerwaarde te realiseren valt. Steeds moet ook een duidelijke return te zijn naar de school in Vlaanderen (m.a.w. de leerkrachten/directies moeten ook iets doen met hun buitenlandervaring in de eigen school).

1.3.4. Schoolgemeenschappen

Verschillende scholen van een scholengemeenschap, gemeente of via een ander samenwerkingsverband kunnen samen een partnerschap aangaan met een school of scholengroep uit het Zuiden. De voordelen zijn vrij evident :

- Groeiende samenwerking tussen de scholen, ook op andere vlakken
- Werkt ondersteunend en stimulerend
- Clustering tussen lager en middelbare school geeft continuïteit op lange termijn
- Lespakketten kunnen gedeeld en uitgewisseld worden
- Bij scholen met weinig betrokken leerkrachten kunnen krachten beter verdeeld worden
- Aansluiten van nieuwe school bij bestaand partnerschap vereenvoudigt sterk de moeilijke beginfase

Anderzijds is het niet altijd evident om dit praktisch te organiseren. Interscholenoverleg is door tijdsgebrek van leerkrachten vaak een extra belasting. Het is aan te raden eerst een duurzame scholenband op te bouwen met een school in het Zuiden, en eens er voor dit partnerschap een goed fundament is, andere scholen uit de omgeving erbij te gaan betrekken.

Enkel waar de gemeente een serieuze ondersteunende rol kan spelen, of waar scholen reeds intens samenwerken kan het een heel interessante optie zijn.

1.3.5. Integratie in een stedenband

Scholen worden sterk aangemoedigd zich aan te sluiten bij een eventuele stedenband die hun stad mogelijks reeds heeft. Dit biedt talloze voordelen, met als belangrijkste de logistieke en financiële ondersteuning voor de scholen en contactpersonen en ondersteunde instanties ook buiten de school. Voor de gemeente biedt het een sterke draagvlakvergroting van de stedenband.

Scholen die zich bij deze stedenbanden aansluiten hebben zeker een streepje voor, voor zover onze ondersteuning een meerwaarde kan bieden.

Ook zonder stedenband kan de gemeente en haar Noord-Zuid-dienst een ondersteunende rol vervullen. Steevast zal bij een scholenband gepolst worden naar de mogelijkheden om de gemeente als partner bij het proces te betrekken en logistieke en financiële ondersteuning te krijgen voor de scholenband. VVOB zal hier (in samenspraak met de school en VVSG) een actieve rol in vervullen.

1.3.6. Integratie in het VVOB-programma

Idealiter sluit een scholenband ook aan bij één van de VVOB-programma's in het Zuiden. Op die manier kunnen beide mekaar versterken. Bij de keuze van de Zuid-school zal dit dan ook een doorslaggevende rol spelen. Niettemin zal dit in de huidige programmawerking die zich vaak op macro-of mesoniveau situeert niet altijd haalbaar zijn.

2. Het programma in de praktijk

2.1. Selectie van scholen

2.1.1. De criteria

- **Motivatie** : Is de school echt vragende partij voor een scholenband en sluit hun visie en motivatie voldoende aan bij deze van VVOB
- **Ligging** : Sluit de school voldoende aan bij de mogelijkheden tot ondersteuning van VVOB (land/ ligging / coherentie met het programma)
- **Ervaring**: Ervaring met Noord-Zuid samenwerking is een belangrijke troef. Besteedt de Vlaamse school aandacht aan het Zuiden in de klas, heeft men al actief gewerkt rond wereldburgerschap, heeft een van de leerkrachten ervaring met het Zuiden,... dit zijn ook elementen die invloed kunnen hebben op het succes van een scholenband. Omgekeerd is ook de internationale ervaring van de Zuid-school een pluspunt.
- **Bestaande scholenbanden** : Een bestaande scholenband heeft duidelijk een streepje voor. Anderzijds zal een bestaande scholenband geografisch vaak onvoldoende aansluiten bij de VVOB mogelijkheden. Tegelijk kan het natuurlijk niet de bedoeling zijn een bestaande samenwerking te gaan ondermijnen door de school over te halen naar een nieuw project. Hier zal dus geval per geval bekeken worden of we de bestaande scholenband kunnen ondersteunen.
- **Sterke scholen** : Ook al is het fundamenteel in ontwikkelingssamenwerking bij een project niet enkel met de sterke actoren te werken, maar te kiezen voor een gezonde mix van sterken en zwakkere scholen, toch valt het, zeker de eerste jaren aan te bevelen in het Zuiden enkel de sterke scholen te kiezen. Met 'sterke school' wordt een school bedoeld met een schoolleider met visie en daadkracht, en een gemotiveerd lerarenteam dat een uitdaging niet uit de weg gaat en open staat voor veranderingen. Ook al mag dit lijken op het kiezen van de gemakkelijkere weg, de achterliggende motivatie is anders.

Het programma scholenbanden is geen ontwikkelingsproject in de zin dat de hoofddoelstelling het opkrikken van het niveau van de scholen in het Zuiden zou zijn. Als dit ons doel was investeren we beter in iets anders. Ons doel is een zinvolle samenwerking/contact/uitwisseling tussen scholen gaande te houden, en dit met de beperkte mogelijkheden van zowel de scholen zelf als van VVOB. Werken met zwakkere scholen zal enkel leiden tot frustraties bij de scholen langs beide kanten en zal een contraproductief effect hebben.

- **Toegang tot internet**: Een vlotte toegang tot internet door leerkrachten is een minimale voorwaarde. Bij voorkeur beschikt de school zelf over computer en internetverbinding.

2.1.2. Het selectieproces

In Vlaanderen

Alle geïnteresseerde scholen in Vlaanderen kunnen zich aanmelden via de website www.scholenbanden.be. Dit hoeft nog geen direct engagement in te houden maar deze scholen worden op de hoogte gehouden van de verdere evoluties in het programma. Via een vragenlijst kan de school haar profiel en voorkeuren opgeven (profiel school, voorkeur partner, interesse activiteiten, termijn,...).

Op basis daarvan en op basis van de interesse in de andere continenten en naargelang de eigen mogelijkheden zal VVOB geleidelijk aan scholen aanspreken om in het programma te stappen. Er wordt een overlegmoment/workshop gehouden in de school om het concept en de rol van VVOB ten gronde te bespreken zodat de school goed geïnformeerd haar engagement kan bevestigen.

In het Zuiden

In de verschillende partnerlanden van VVOB gebeurt een afbakening op basis van de mogelijkheden van VVOB in elk land. Elk land beslist afzonderlijk of men zelf individuele scholen aanspreekt (die het best beantwoorden aan de hoger geformuleerde criteria) of veeleer breder informeert over het programma, scholen oproept zich kandidaat te stellen en daarna uit de kandidaten scholen selecteert op basis van de vermelde criteria.

De geselecteerde school wordt in een workshop grondig geïnformeerd over het concept scholenband, de rol van VVOB en de implicaties zodat de school gegrond kan beslissen er al dan niet voor te gaan.

In de praktijk zal het meestal zo zijn dat er gezocht wordt naar Zuid-scholen op basis van de interesses en profielen van de Vlaamse scholen. Het is echter evenzeer mogelijk dat VVOB een school in Vlaanderen zoekt op basis van een duidelijke vraag van een kandidaat-school in het Zuiden.

2.2. Opstartfase

VVOB stelt aan beide scholen voor een identikit/profiel op te stellen die wordt uitgewisseld met de kandidaat-partnerschool. Indien beide scholen iets voelen voor de ander is het beginnende partnerschap een feit.

VVOB sluit met beide scholen een samenwerkingsovereenkomst af. Dit is een heel beknopte overeenkomst tussen VVOB en elk van de scholen afzonderlijk waar beide partners in algemene termen hun engagement onderschrijven.

Indien de scholen beroep willen doen op het ondersteuningsfonds scholenbanden moeten ze jaarlijks een summier maar gezamenlijk opgesteld actieplannetje met budgetraming indienen. Het eerste jaar is dit voor beginnende scholenbanden moeilijk haalbaar. Daarom biedt VVOB in het eerste jaar geen vrij in te vullen financiële ondersteuning maar wel de mogelijkheid tot een persoonlijk contact via een inleefreis van 1 of 2 leerkrachten, om elkaar beter te leren kennen, de verwachtingen af te stemmen, en na te denken over een actieplan(netje). Dit kan een bezoek zijn vanuit het Zuidelijk partnerland naar België of omgekeerd.

Vanaf hier ligt de bal in principe in het kamp van de scholen, al zal VVOB zeker in de beginfase een aantal initiatieven nemen om de scholenband op gang te trekken. In het verdere proces zal VVOB van op de bank verder ondersteuning en advies bieden om het partnerschap verder vorm te geven.

2.3. De scholenband in werking

2.3.1. De invulling

Heel de invulling van de scholenband (wat er precies gebeurt, welke activiteiten er ontwikkeld worden, hoe intensief de samenwerking is,...) ligt volledig in handen van de scholen zelf. Zij bepalen dus op welke manier de scholenband vorm krijgt, zolang dit maar niet in tegenspraak is met de principes van VVOB.

Het is immers fundamenteel dat een scholenband niet afhankelijk wordt van de ondersteuning van VVOB. VVOB geeft ondersteuning en advies bij het proces, kan inspiratie bieden, tips geven, maar zal niet zelf activiteiten uitvoeren en zal ook in een scholenband nooit te veel op de voorgrond treden.

Hoe de band er ook uitziet, belangrijk is dat het een relatie is die voor beide partijen tegelijk zinvol, boeiend en plezierig is.

2.3.2. Een geleidelijk groeiproces

De mogelijkheden in een scholenband zijn talrijk, even boeiend en gevarieerd als de creativiteit van de leerkrachten en kinderen. In de praktijk zullen de onbegrensde mogelijkheden ingedamd worden door de beperkte beschikbaarheid van leerkrachten zowel in het Zuiden als in Vlaanderen. Heel belangrijk

is dan ook **geen overdreven hoge verwachtingen** te hebben of te scheppen, maar tevreden te zijn met wat de zwakste schakel in het partnerschap kan bieden. Als beide partners en VVOB als ondersteunende organisatie niet op dezelfde golfhoogte zitten m.b.t. de verwachtingen, zal dit enkel tot ontgoochelingen en frustraties leiden.

Door dit tijdsgebrek maar ook door andere knelpunten zal een scholenband ongetwijfeld **een traag groeiproces** worden. Tijd of de gewoonte (cultuur) om op heel regelmatige basis contact te hebben, te overleggen, te plannen zal er niet altijd genomen worden. De ervaring en mentaliteit om creatief met de opgelegde leerinhoud om te springen is in het Zuiden vaak afwezig, laat staan de inspiratie over hoe een scholenband kan uitgewerkt worden. Dit zijn hinderpalen die overwonnen kunnen worden, maar het zal geleidelijk dienen te gebeuren. Enkele jaren zijn ruim onvoldoende om tot een duurzame band te komen. In dezelfde lijn is het aan te bevelen niet direct met de hele school en alle klassen te starten, maar veeleer met een kleinere groep om dat geleidelijk verder uit te bouwen.

2.3.3. Stappenplan

De hoger geschetste realiteit betekent niet dat we niet ambitieus mogen zijn. VVOB streeft steeds naar een zo groot mogelijke kwaliteit van de scholenbanden die ze mee ondersteunt, steeds volgens de individuele mogelijkheden van elke school. Scholen kunnen natuurlijk zelf bepalen op welke manier en hoe intensief ze invulling geven aan hun scholenband.

Het spreekt echter voor zich dat een scholenband waar elk engagement dode letter blijft en waar elementaire principes van een goede samenwerking niet ingevuld worden niet van ondersteuning genieten ten koste van een andere school die wel bruist van goede intenties en energie. Daarom is een kwaliteitskader uitgewerkt, een stappenplan met een aantal niveaus die richting geven aan hoe een scholenband volgens VVOB best kan uitgewerkt worden.

Er werden een aantal indicatoren geformuleerd die het groeiproces van een scholenband evalueren. Dit kader zal in 2009 afgetoetst en eventueel aangepast worden tijdens een pilootfase met een vijftal scholenbanden, zodat het voldoende afgestemd is op de realiteit van de scholen.

VVOB zal scholen adviseren, begeleiden, ondersteunen in de realisatie van dit stappenplan zonder daarom een al te ambitieus streefdoel op te leggen. Niettemin spreekt het voor zich dat als er in de toekomst keuzes moeten gemaakt worden voor de toedeling van schaarse middelen de inzet van een school en het kwaliteitsniveau van de scholenband een belangrijk criterium zal zijn.

Dit stappenplan zal op de website ter beschikking worden gesteld.

2.4. Rol Scholen - Rol VVOB

2.4.1. Principes

Met het oog op de duurzaamheid van een scholenband legt VVOB sterk de nadruk op de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van een scholenband. Het initiatief, de verantwoordelijkheid en realisatie van een scholenband en de activiteiten liggen bij de scholen, niet bij VVOB.

VVOB zal scholen helpen en ondersteunen bij het verzelfstandigingsproces van de scholenband. Dit betekent dat we geen uitvoerend educatieve of logistieke taken op ons nemen maar een school wel kunnen wegwijs maken hoe bepaalde zaken aangepakt kunnen worden. Het betekent dat we zeker in de beginfase een oogje in het zeil houden of er niets belangrijks vergeten wordt. Het betekent dat we aandacht zullen hebben voor vorming van de leerkrachten rond het wat en hoe van een scholenband. Het betekent dat we inspiratie zullen geven aan scholen hoe ze dingen kunnen aanpakken en welke activiteiten ze kunnen doen. Het betekent ook dat we scholen zullen doorverwijzen naar andere organisaties die scholen eventueel kunnen bijstaan in de uitvoering van bepaalde specifieke activiteiten.

Zeker in een opstartfase en zeker bij sommige schooltjes in het Zuiden zal een intensievere begeleiding weliswaar nodig zijn, maar het is cruciaal voor de duurzaamheid dat VVOB niet teveel op

zich neemt, onze kerntaak is de capaciteit van de school te versterken zodat VVOB overbodig wordt.

2.4.2. In de praktijk

- **Verbinden van scholen en opstartproces:** VVOB gaat op zoek naar scholen in Vlaanderen én in het Zuiden die geïnteresseerd en gemotiveerd zijn een scholenband aan te gaan, en in de mogelijkheid zijn die succesvol uit te bouwen. Als tussenpersoon brengt VVOB deze scholen met mekaar in contact en begeleidt het opstartproces.
- **Ondersteunende instrumenten:** VVOB zal geleidelijk aan ondersteunende instrumenten ontwikkelen die de scholen zullen helpen hun scholenband op kwaliteitsvolle manier uit te bouwen.

Hierbij gaat het onder andere om een handleiding, een uitgebreide website met tal van info rond scholenbanden, organisatie van overlegmomenten en ervaringsuitwisseling voor onderwijzend personeel,... Deze instrumenten zullen vooral voor Vlaanderen ontwikkeld worden maar evenzeer als inspiratiebron voor onze medewerkers in het Zuiden kunnen dienst doen.

- **Advies en bijsturing:** VVOB zal de scholen bijstaan met deskundig advies over de uitwerking van hun scholenband. Dit impliceert persoonlijke overlegmomenten tijdens een bezoek aan de school (bijwonen werkgroep, een vorming,...). Anderzijds engageert VVOB zich de school te adviseren bij hun actieplan, en is VVOB beschikbaar per telefoon of email voor allerhande vragen over de scholenband, zowel over praktische zaken, als inhoudelijke.
- **Financiële ondersteuning:** Een derde ondersteuningsinstrument dat VVOB aanbiedt aan scholen waarmee een samenwerkingsovereenkomst wordt afgesloten, is een beperkte financiële ondersteuning. Deze ondersteuning wil vooral een impuls zijn, een duwtje in de rug maar mag het partnerschap niet dragen. Daarom ook is de ondersteuning beperkt en aan verschillende voorwaarden gebonden. In bijlage vindt u de richtlijnen daarover.
- **Vorming en coaching:** De Zuidelijke partnerschool is minder gebaat bij ondersteunende instrumenten, maar voor deze scholen voorzien we een meer persoonlijke coaching en vorming.

Vorming over het concept van scholenband, wat het kan zijn, hoe dit aan te pakken, hoe te communiceren, hoe samenwerken... Vorming over hoe dit integreren in de lessen zodat geen extra tijd kost, maar wel creativiteit. Vorming over het omgaan met ICT... Tegelijk zal er ook wat coaching nodig zijn, begeleiding bij de eerste activiteiten of bij de praktische organisatie van een bezoek, al dient het de bedoeling te zijn dat de school dit zo snel mogelijk helemaal zelf op zich kan nemen.

- **Ad hoc noden:** Elke scholenband zal een andere invulling krijgen naargelang de mogelijkheden en interesses van de scholen. Elke scholenband zal ook zijn eigen noden, knelpunten of problemen kennen. Hier zal enkel geval per geval dienen op ingespeeld te worden. VVOB kent zowel de Vlaamse onderwijscontext als de onderwijscontext in het Zuiden en kan op die manier gemakkelijker ingrijpen bij eventuele problemen.